

**Zakres wiedzy i umiejętności
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Historii
dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego
w roku szkolnym 2026/2027
Etap I szkolny**

I. Zakres umiejętności

Sytuowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych w czasie i przestrzeni; porządkowanie chronologiczne; dostrzeganie zmian w funkcjonowaniu społeczeństw i związków pomiędzy różnymi dziedzinami życia; dostrzeganie ciągłości rozwoju cywilizacyjnego i kulturowego. Charakteryzowanie zjawisk, wydarzeń i procesów historycznych; dostrzeganie i wyjaśnianie związków przyczynowo – skutkowych; wyjaśnianie znaczenia wydarzeń dla rozumienia współczesnego świata. Pozyskiwanie i porównywanie informacji pochodzących z różnych źródeł; Tworzenie narracji historycznej w oparciu o informacje pochodzące z różnych źródeł; formułowanie wniosków i ocen.

II. Zakres treści. (klasa 5 podręcznik)

1. Cywilizacje starożytne:

- a) koczowniczy a osiadły tryb życia - skutki rewolucji neolitycznej;
- b) cywilizacje Starożytnego Wschodu (Mezopotamii, Egiptu i Izraela) oraz cywilizacje starożytnej Grecji i Rzymu - lokalizacja w czasie i przestrzeni oraz charakterystyka struktur społecznych i systemu wierzeń;
- c) porównanie systemu sprawowania władzy oraz organizacja społeczeństwa w Egipcie, Atenach peryklejskich i Rzymie;
- d) najważniejsze osiągnięcia kultury materialnej i duchowej świata starożytnego w różnych dziedzinach: filozofii, nauce, architekturze, sztuce, literaturze;
- e) narodziny oraz rozprzestrzenianie się chrześcijaństwa.

2. Świat islamski i Bizancjum.

- a) zasięg podbojów arabskich i ich wpływ na Europę;
- b) zasięg i osiągnięcia cesarstwa bizantyjskiego.
- c) dostrzeganie różnic między chrześcijaństwem wschodnim i zachodnim

3. Władza, społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.

- a) państwo Franków;
- b) rozłam w Kościele w XI wieku oraz relacje pomiędzy władzą cesarską a papieską;
- c) system lenny i podziały społeczne w średniowieczu;
- d) życie średniowiecznego miasta i wsi;
- e) kultura rycerska;
- f) styl romański i styl gotycki;
- g) rola Kościoła w dziedzinie nauki, architektury, sztuki i życia codziennego.

4. Polska w okresie wczesnopiastowskim.

- a) państwo pierwszych Piastów;
- b) odbudowa i rozwój państwa Piastów za rządów Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego;
- c) dokonania Bolesława Krzywoustego;

5. Polska w okresie rozbitcia dzielnicowego.

- a) przyczyny oraz skutki rozbitcia dzielnicowego;
- b) sytuacja międzynarodowa ziem polskich w okresie rozbitcia dzielnicowego;
- c) proces zjednoczenia państwa polskiego na przełomie XIII i XIV wieku.

6. Polska w XIV – XV wieku.

- a) rozwój terytorialny państwa polskiego w XIV i XV wieku;
- b) dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej oraz w polityce zagranicznej;
- c) unia Polski z Litwą;
- d) związki Polski z Węgry w XIV i XV wieku;
- e) relacje polsko-krzyżackie w XIII–XV wieku;
- f) rozwój monarchii stanowej i uprawnień stanu szlacheckiego- przywileje do Nihil Novi 1505

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury dla I etapu
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Języka Polskiego
dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 3 z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi
w Żorach w roku szkolnym 2026/2027**

Uczeń:

- 1) określa
 - a) tematykę oraz problematykę utworu.
 - b) nadawcę i odbiorcę (adresata) wypowiedzi.
- 2) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz określa ich funkcje w utworze.
- 3) wyróżnia elementy świata przedstawionego w utworze, w tym: zdarzenia, sytuacje, wątki (główne, poboczne), postacie (pierwszoplanowe, drugoplanowe, epizodyczne), określa czas i miejsce przedstawionych zdarzeń, wskazuje zależności między zdarzeniami.
- 4) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach.
- 5) określa funkcje elementów konstrukcyjnych utworu literackiego, w tym: tytułu, podtytułu, motta, puenty.
- 6) wskazuje w utworach literackich elementy budowy akcji: ekspozycję, zawiązanie akcji, rozwój akcji, punkt kulminacyjny, rozwiązanie akcji.
- 7) rozpoznaje rodzaje literackie, określa ich cechy, przypisuje utwór do rodzaju literackiego.
- 8) określa cechy powieści: obyczajowej, współczesnej, młodzieżowej, podróżniczej, sensacyjnej, opowiadania, dziennika, pamiętnika
- 9) rozpoznaje cechy dialogu, monologu, opowiadania, opisu.
- 10) zna pojęcie aktu komunikacji językowej oraz jego składowe (komunikat, nadawca, odbiorca, kod, kontekst).
- 11) analizuje i interpretuje teksty literackie oraz inne teksty kultury, w tym ikonice (np.: obraz, plakat, rzeźba, grafika).
- 12) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy tekstów: informacyjny, publicystyczny, ikoniczny, reklamowy.
- 13) odróżnia informacje o faktach od opinii.
- 14) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty pod względem treści i formy.
- 15) wyodrębnia obrazy poetyckie w utworach lirycznych.
- 16) charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu (podmiot liryczny), narratora, bohaterów. rozpoznaje metaforę, ożywienie, uosobienie, porównanie, epitet, wyraz dźwiękonaśladowczy, powtórzenie, pytanie retoryczne, anaforę, apostrofę, peryfrazę i określa ich funkcje.
- 17) wskazuje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren.
- 18) rozróżnia wiersz biały od rymowanego.
- 19) wyróżnia rodzaje rymów: męskie, żeńskie, parzyste/sąsiadujące, okalające, krzyżowe.
- 20) rozróżnia synonimy, antonimy, homonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje je we własnych wypowiedziach.
- 21) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, rozpoznaje neologizmy, eufemizmy i objaśnia ich rolę w utworach literackich
- 22) wskazuje i rozróżnia środki perswazji oraz manipulacji, rozumie ich funkcje w reklamie i w innych tekstach.
- 23) używa środków językowych charakterystycznych dla perswazji, tworząc własny tekst.
- 24) formułuje tezę oraz hipotezę, dobiera argumenty, układa kontrargumenty, uzasadnia swoje stanowisko.

- 25) zna i stosuje związki frazeologiczne związane tematycznie z pojęciami: podróż, przygoda, wyspa, przyjaźń.
- 26) wyodrębnia elementy dzieła filmowego (scenariusz, reżyseria, gra aktorska).
- 27) rozumie, czym jest adaptacja i ekranizacja utworu literackiego.
- 28) wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją/ekranizacją.
- 29) rozpoznaje filmowe środki wyrazu oraz określa ich funkcje:
 - a) słowo;
 - b) obraz;
 - c) muzyka;
 - d) środki techniczne: kadr, ujęcie, scena, sekwencja;
 - e) rodzaje planów filmowych.
- 30) wykorzystuje wiedzę o języku :
 - a) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające, rozkazujące;
 - b) rozpoznaje zdania pojedyncze rozwinięte i nierozwinięte, zdania złożone, równoważniki zdania, zdania bezpodmiotowe;
 - c) buduje wskazane w punktach 31 a) oraz 31 b) wypowiedzenia i je przekształca;
 - d) rozróżnia zdania złożone współrzędnie i podrzędnie oraz je tworzy;
 - e) wskazuje i tworzy różne typy podmiotów i orzeczeń, przydawek, dopełnień i okoliczników;
 - f) rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy;
 - g) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu, strony i rodzaju gramatycznego odmiennych części mowy i określa ich funkcje w wypowiedzi;
 - h) stopniuje przymiotniki i przysłówki;
 - i) oddziela temat fleksyjny od końcówki;
 - j) wskazuje oboczności oraz tematy oboczne w odmianie rzeczownika;
 - k) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
 - l) odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (zakończone na -no, -to, bezokoliczniki, konstrukcje z „się”);
 - ł) rozumie znaczenie oraz funkcje czasowników osobowych i nieosobowych;
 - m) rozpoznaje imiesłowy przymiotnikowe czynne i bierne, tworzy je oraz określa ich funkcje w tekście;
 - n) poprawnie używa czasowników w trybach: orzekającym, przypuszczającym oraz rozkazującym;
 - o) stosuje konstrukcję stron czynnej oraz biernej czasownika i przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i odwrotnie, odpowiednio do celu oraz intencji wypowiedzi;
 - p) wskazuje w wyrazie głoski, litery i sylaby.
- 31) tworzy wypowiedź pisemną w następujących formach gatunkowych: ogłoszenie, podziękowanie, gratulacje, zaproszenie, instrukcja, notatka
- 32) sporządza odtwórcze i twórcze plany ramowy oraz szczegółowy.
- 33) zna zasady budowania akapitów i stosuje je, tworząc wypowiedź pisemną.
- 34) stosuje środki językowe wzbogacające styl wypowiedzi, rozpoznaje je i nazywa, np.: porównania, funkcjonalne powtórzenia, wyolbrzymienia.
- 35) zna i stosuje reguły ortografii oraz interpunkcji.
- 36) korzysta ze słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, synonimów, frazeologicznego, encyklopedii oraz wyszukuje informacje w internecie.

Proponowana literatura:

1. Podręczniki do języka polskiego ustalone na II etap edukacyjny lub inne dostępne źródła

Zakres wiedzy i umiejętności Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z języka angielskiego dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego w roku szkolnym 2026/2027

Zakres umiejętności:

Konkurs Przedmiotowy z Języka Angielskiego obejmuje i poszerza treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z języków obcych.

- 1. Znajomość środków językowych (leksykalnych, gramatycznych i ortograficznych).**
- 2. Rozumienie wypowiedzi.**
- 3. Tworzenie wypowiedzi.**
- 4. Reagowanie na wypowiedzi.**
- 5. Przetwarzanie wypowiedzi.**

1. Znajomość środków językowych (leksykalnych, gramatycznych i ortograficznych)

W zadaniach sprawdzających znajomość środków językowych bierze się pod uwagę formalną odmianę języka angielskiego. Nie uwzględnia się języka potocznego ani form archaicznych.

Zakres środków leksykalnych:

ZAKRES TEMATYCZNY

CZŁOWIEK

np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, okresy życia, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, rzeczy osobiste, umiejętności

MIEJSCE ZAMIESZKANIA

np. dom i jego okolica, pomieszczenia i wyposażenie domu, opis domu, prace domowe

EDUKACJA

np. szkoła i jej pomieszczenia, przedmioty nauczania, życie szkoły, uczenie się, przybory szkolne, oceny szkolne, zajęcia pozalekcyjne

PRACA

np. popularne zawody i związane z nimi czynności i obowiązki, miejsca pracy, wybór zawodu

ŻYCIE PRYWATNE

np. członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, określanie czasu, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy

ŻYWIENIE

np. artykuły spożywcze, lokale gastronomiczne, posiłki i ich przygotowywanie, nawyki żywieniowe

ZAKUPY I USŁUGI

np. rodzaje sklepów, towary i ich cechy, sprzedawanie i kupowanie, środki płatnicze, korzystanie z usług, promocje, wymiana i zwrot towaru

PODRÓŻOWANIE I TURYSTYKA

np. środki transportu i korzystanie z nich, orientacja w terenie, kierunki świata, zwiedzanie, baza noclegowa,

KULTURA

np. święta, obrzędy, tradycje i zwyczaje, dziedziny kultury, uczestnictwo w kulturze, twórcy i ich dzieła, media

SPORT

np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, uprawianie sportu, obiekty sportowe

ZDROWIE

np. samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higiena codzienna

NAUKA I TECHNIKA

np. korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnej, odkrycia naukowe, wynalazki

ŚWIAT PRZYRODY

np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, pory roku, zagrożenia, ochrona środowiska naturalnego

ŻYCIE SPOŁECZNE

np. wydarzenia i zjawiska społeczne

WYRAŻENIA IDIOMATYCZNE I KOLOKACJE

Idiomy i kolokacje związane z rozrywką i sztuką oraz mediami

Zakres środków gramatycznych:

PRZEDIMEK

Użycie przedimka nieokreślonego

Użycie przedimka określonego

Użycie przedimka zerowego

RZECZOWNIK

Tworzenie liczby mnogiej regularnej

Tworzenie liczby mnogiej nieregularnej

Rzeczowniki policzalne

Rzeczowniki niepoliczalne

Forma dzierżawcza

ZAIMEK

Zaimki osobowe w formie podmiotu

Zaimki osobowe w formie dopełnienia

Zaimki one/ones

Zaimki dzierżawcze

Zaimki wskazujące

Zaimki pytające

Zaimki nieokreślone

PRZYMOTNIK

Przymiotniki dzierżawcze

Regularne stopniowanie przymiotnika

Nieregularne stopniowanie przymiotnika

Użycie so, such, how, too, not enough i what z przymiotnikami

Szyk przymiotników w zdaniu

Przymiotniki złożone

LICZEBNIK

Liczebniki główne

Liczebniki porządkowe

PRZYSŁÓWEK

Regularne stopniowanie przysłówków

Nieregularne stopniowanie przysłówków

Przysłówki czasu i miejsca

Przysłówki sposobu, stopnia i częstotliwości

Tworzenie przysłówka od przymiotnika

Miejsce przysłówka w zdaniu

PRZYIMEK

Przyimki miejsca, kierunku, odległości

Przyimki czasu

Przyimki sposobu

Wyrażenia przyimkowe

SPÓJNIK

Spójniki: and, or, because, if, unless, while, before, so, but, when, although, though, however, despite, as

CZASOWNIK

Bezokoliczniki i formy osobowe

Czasowniki posiłkowe

Czasowniki modalne

Tryb rozkazujący

Czasowniki regularne

Czasowniki nieregularne

Imiesłów czynny

Imiesłów bierny

Question Tags (pytania ogonkowe)

Czasowniki wyrażające uczucia, emocje, upodobania, chęci, stany i czynności

Konstrukcja „be going to”

Konstrukcja „have to”

Konstrukcja „would like to”

Strona czynna

Strona bierna Passive Voice

Czasowniki złożone (phrasal verbs)

SKŁADNIA

Zdanie pojedyncze: oznajmujące, pytające, przeczące

Zdanie pojedyncze: oznajmujące, pytające, przeczące z użyciem czasów:

Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Past Continuous,

Present Perfect Simple, Present Perfect Continuous, Future Simple,

Future Continuous, Past Perfect Simple, Past Perfect Continuous

Zdania z podmiotem it

Zdania z podmiotem there

Zdania z dwoma dopełnieniami

Zdania współrzędnie złożone

Pytania pośrednie

zdania warunkowe w 0 i 1 okresie warunkowym

zdania warunkowe w 2 okresie warunkowym

Rozumienie standardowych wypowiedzi pisemnych, np. napisów informacyjnych, listów, broszur, ulotek reklamowych, jadłospisów, ogłoszeń, rozkładów jazdy, instrukcji obsługi, tekstów narracyjnych, prostych artykułów prasowych, w zakresie następujących umiejętności szczegółowych:

- określanie głównej myśli tekstu,
- określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu,
- znajdowanie w tekście określonych informacji,
- określanie intencji nadawcy/autora tekstu,
- określanie kontekstu wypowiedzi (np. nadawcy, odbiorcy, formy tekstu),
- rozpoznawanie związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu,
- rozróżnianie formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi.

Reagowanie na wypowiedzi w formie tekstu pisanego, w zakresie następujących umiejętności szczegółowych:

- nawiązywanie kontaktów towarzyskich,
- rozpoczęcie, prowadzenie i kończenie rozmowy,
- stosowanie form grzecznościowych,
- uzyskiwanie i przekazywanie informacji i wyjaśnień,
- prowadzenie prostych negocjacji w sytuacjach życia codziennego,
- proponowanie, przyjmowanie i odrzucanie propozycji i sugestii,
- prośba o pozwolenie, udzielanie i odmawianie pozwolenia,
- wyrażanie swoich opinii, intencji, preferencji i życzeń,
- pytanie o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadzanie się, sprzeciwianie się,
- wyrażanie swoich emocji,
- prośba o radę i udzielanie rady,
- wyrażanie prośby i podziękowania oraz zgody lub odmowy wykonania prośby,
- wyrażanie skargi, przeproszenie, przyjmowanie przeprosin,
- prośba o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.

Zakres wiedzy i umiejętności Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Matematyki dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego w roku szkolnym 2026/2027

I. Zakres umiejętności:

1. Sprawność rachunkowa.

Uczeń:

- wykonuje działania i wykorzystuje te umiejętności w sytuacjach praktycznych
- weryfikuje i interpretuje otrzymane wyniki oraz ocenia sensowność rozwiązania,

2. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

- odczytuje, interpretuje i przetwarza dane przedstawione w różnej formie
- interpretuje teksty o charakterze matematycznym oraz graficznie przedstawia dane,
- używa języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników

3. Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji.

Uczeń:

- używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych, interpretuje pojęcia matematyczne i operuje obiektami matematycznymi
- dobiera model matematyczny do prostej sytuacji oraz buduje go w różnych kontekstach, także w kontekście praktycznym

4. Rozumowanie i argumentacja.

Uczeń:

- przeprowadza proste rozumowanie, podaje argumenty uzasadniające poprawność rozumowania, rozróżnia dowód od przykładu
- dostrzega regularności, podobieństwa oraz analogie i formułuje wnioski na ich podstawie
- stosuje strategię wynikającą z treści zadania, tworzy strategię rozwiązania problemu, również w rozwiązaniach wieloetapowych oraz w takich, które wymagają umiejętności łączenia wiedzy z różnych działów matematyki.

II. Zakres treści

1. Liczby naturalne w dziesiętkowym układzie pozycyjnym.
2. Działania na liczbach naturalnych, całkowitych, ułamkach zwykłych i dziesiętnych.
3. Cyfry rzymskie.
4. Liczby pierwsze i złożone.
5. Kąty.
6. Wielokąty.
7. NWD, NWW
8. Cechy podzielności liczb.
9. Potęgi i pierwiastki.
10. Procenty.
11. Plan, skala.
12. Obliczenia praktyczne (kalendarz; prędkość, droga, czas).
13. Własności figur geometrycznych na płaszczyźnie.
14. Twierdzenie Pitagorasa.
15. Rozwiązywanie równań.

III. Proponowana literatura:

Testy konkursowe Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Matematyki dla uczniów szkół podstawowych woj. śląskiego w roku szkolnym 2014/15, 2015/16, 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026 oraz konkursów gimnazjalnych z poprzednich lat

Ogólnodostępne testy konkursowe Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych z Matematyki organizowanych w innych województwach w latach szkolnych 2014/15, 2015/16, 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026.

Zakres wiedzy i umiejętności Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Matematyki dla uczniów szkół podstawowych województwa śląskiego w roku szkolnym 2026/2027

I. Zakres umiejętności:

1. Sprawność rachunkowa.

Uczeń:

- wykonuje działania i wykorzystuje te umiejętności w sytuacjach praktycznych
- weryfikuje i interpretuje otrzymane wyniki oraz ocenia sensowność rozwiązania,

2. Wykorzystanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

- odczytuje, interpretuje i przetwarza dane przedstawione w różnej formie
- interpretuje teksty o charakterze matematycznym oraz graficznie przedstawia dane,
- używa języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników

3. Wykorzystanie i interpretowanie reprezentacji.

Uczeń:

- używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych, interpretuje pojęcia matematyczne i operuje obiektami matematycznymi
- dobiera model matematyczny do prostej sytuacji oraz buduje go w różnych kontekstach, także w kontekście praktycznym

4. Rozumowanie i argumentacja.

Uczeń:

- przeprowadza proste rozumowanie, podaje argumenty uzasadniające poprawność rozumowania, rozróżnia dowód od przykładu
- dostrzega regularności, podobieństwa oraz analogie i formułuje wnioski na ich podstawie
- stosuje strategię wynikającą z treści zadania, tworzy strategię rozwiązania problemu, również w rozwiązaniach wieloetapowych oraz w takich, które wymagają umiejętności łączenia wiedzy z różnych działów matematyki.

II. Zakres treści

1. Liczby naturalne w dziesiętkowym układzie pozycyjnym.
2. Działania na liczbach naturalnych, całkowitych, ułamkach zwykłych i dziesiętnych.
3. Cyfry rzymskie.
4. Liczby pierwsze i złożone.
5. Kąty.
6. Wielokąty.
7. NWD, NWW
8. Cechy podzielności liczb.
9. Potęgi i pierwiastki.
10. Procenty.
11. Plan, skala.
12. Obliczenia praktyczne (kalendarz; prędkość, droga, czas).
13. Własności figur geometrycznych na płaszczyźnie.
14. Twierdzenie Pitagorasa.
15. Rozwiązywanie równań.

III. Proponowana literatura:

Testy konkursowe Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Matematyki dla uczniów szkół podstawowych woj. śląskiego w roku szkolnym 2014/15, 2015/16, 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026 oraz konkursów gimnazjalnych z poprzednich lat

Ogólnodostępne testy konkursowe Wojewódzkich Konkursów Przedmiotowych z Matematyki organizowanych w innych województwach w latach szkolnych 2014/15, 2015/16, 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019, 2019/2020, 2020/2021, 2021/2022, 2022/2023, 2023/2024, 2024/2025, 2025/2026.

**Zakres wiedzy i umiejętności
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Geografii
w roku szkolnym 2026/2027
Etap szkolny**

I. Cele konkursu

1. Rozwijanie zainteresowania szeroko rozumianą przestrzenią geograficzną oraz geografią jako dyscypliną naukową.
2. Doskonalenie umiejętności korzystania ze źródeł informacji i rozwiązywania problemów geograficznych.
3. Pobudzanie twórczego myślenia na drodze identyfikowania i opisywania związków i zależności przyczynowo – skutkowych, funkcjonalnych, przestrzennych oraz czasowych w środowisku geograficznym.
4. Kształtowanie postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania.
5. Wdrażanie do samodzielnego uczenia się i aktualizacji wiedzy oraz przygotowanie do nauki w szkołach wyższego szczebla.

II. Zakres umiejętności

Umiejętności wymagane od uczestników Konkursu Przedmiotowego z Geografii opisane są w podstawie programowej geografii dla szkoły podstawowej w wersji obowiązującej od roku szkolnego 2024/2025.

1. Prowadzenie obserwacji, analizowanie pozyskanych danych i formułowanie wniosków na ich podstawie.
2. Korzystanie z planów, map, fotografii, rysunków, wykresów, diagramów, danych statystycznych, tekstów źródłowych w celu zdobywania, przetwarzania i prezentowania informacji geograficznych.
3. Interpretowanie map różnej treści.
4. Określanie związków i zależności między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego, społeczno-gospodarczego i kulturowego w Polsce i różnych regionach świata, formułowanie twierdzenia o prawidłowościach, dokonywanie uogólnień.
5. Ocenianie zjawisk i procesów społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata.
6. Stawianie pytań, formułowanie hipotez oraz proponowanie rozwiązań problemów dotyczących środowiska geograficznego.
7. Podejmowanie nowych wyzwań oraz racjonalnych działań prośrodowiskowych i społecznych.
8. Rozwijanie umiejętności percepcji przestrzeni i wyobraźni przestrzennej.
9. Wykorzystywanie zdobytej wiedzy i umiejętności geograficznych w życiu codziennym.

III. Zakres treści.

Zakres treści Konkursu Przedmiotowego z Geografii jest zgodny z treściami podstaw programowych dla przedmiotów geografia i przyroda (w zakresie treści geograficznych) dla szkoły podstawowej, w wersji obowiązującej od roku szkolnego 2024/2025.

Zakres treści: *Geografia fizyczna świata. Krajobrazy Ziemi. Krajobrazy Polski*

1. **Mapa** ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna, skala mapy, znaki na mapie, treść mapy.
2. **Lądy i oceany na Ziemi:** rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne.

3. **Krajobrazy świata:** wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi i tundry, śródziemnomorski, wysokogórski Himalajów: strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie
4. **Ruchy Ziemi:** Ziemia w Układzie Słonecznym; ruch obrotowy i obiegowy; następstwa ruchów Ziemi
5. **Współrzędne geograficzne:** szerokość i długość geograficzna; położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów; rozciągłość południkowa i równoleżnikowa.
6. **Krajobrazy Polski:** wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomiejski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska).

Szczegółowy zakres treści

I. Mapa Polski: mapa ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna (drukowana i cyfrowa), skala mapy, znaki na mapie, treść mapy. Uczeń:

- 1) stosuje legendę mapy do odczytywania informacji oraz **skalę mapy do obliczania odległości między wybranymi obiektami**;
- 2) rozpoznaje na mapie składniki krajobrazu Polski;
- 3) czyta treść mapy Polski, **odczytuje wysokość bezwzględną z mapy poziomicowej i oblicza wysokość względną**;
- 4) czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do elementów środowiska geograficznego obserwowanych w terenie.

II. Krajobrazy Polski: wysokogórski (Tatry), wyżynny (Wyżyna Krakowsko-Częstochowska), nizinny (Nizina Mazowiecka), pojezierny (Pojezierze Mazurskie), nadmorski (Pobrzeże Słowińskie), wielkomiejski (Warszawa), miejsko-przemysłowy (Wyżyna Śląska), rolniczy (Wyżyna Lubelska). Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie położenie krain geograficznych Polski;
- 2) przedstawia główne cechy krajobrazów Polski oraz wykazuje ich zróżnicowanie;
- 3) rozpoznaje krajobrazy Polski w opisach oraz na filmach i ilustracjach;
- 4) przedstawia podstawowe zależności między składnikami poznawanych krajobrazów;

III. Lądy i oceany na Ziemi: rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne. Uczeń:

- 1) wskazuje na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe;
- 2) wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie świata oraz określa ich położenie względem równika i południka zerowego;
- 3) wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych.

IV. Krajobrazy świata: wilgotnego lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej, sawanny i stepu, pustyni gorącej i lodowej, tajgi i tundry, śródziemnomorski, wysokogórski Himalajów; strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie. Uczeń:

- 1) wskazuje na mapie położenie poznawanych typów krajobrazów;
- 2) odczytuje wartość i opisuje przebieg temperatury powietrza oraz rozkład opadów atmosferycznych na podstawie klimatogramów i map klimatycznych, **oblicza średnią temperaturę roczną oraz amplitudę**;
- 3) przedstawia główne cechy i porównuje poznawane krajobrazy świata oraz rozpoznaje je w opisach, na filmach i ilustracjach;
- 4) rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla poznawanych krajobrazów;
- 5) prezentuje niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców poznawanych obszarów;
- 6) identyfikuje przykłady współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów i warunkami życia człowieka;
- 7) wykazuje związek między położeniem wybranych krajobrazów na kuli ziemskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazów.

V. Ruch Ziemi: Ziemia w Układzie Słonecznym: ruch obrotowy i obiegowy: następstwa ruchów Ziemi. Uczeń:

- 1) porównuje wyniki pomiaru wysokości Słońca w różnych porach dnia i roku;
- 2) demonstruje przy użyciu modeli (np. tellurium lub globusa) ruch obrotowy Ziemi, określa jego kierunek, czas trwania, miejsca wschodu i zachodu Słońca oraz południa słonecznego;
- 3) wyjaśnia związek między ruchem obrotowym a widomą wędrówką i górowaniem Słońca, istnieniem dnia i nocy, występowaniem stref czasowych, **oblicza czas słoneczny i strefowy**;
- 4) porównuje oświetlenie Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku;
- 5) wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.

VI. Współrzędne geograficzne: szerokość i długość geograficzna; położenie matematyczno-geograficzne punktów i obszarów; Uczeń:

- 1) odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie;
- 2) **oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową obszarów**;
- 3) na podstawie podanych współrzędnych geograficznych wskazuje położenie punktów i obszarów na mapach w różnych skalach.

**Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Biologii
dla uczniów**

**Szkoły Podstawowej nr 3 z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi im. Żorskich
Twórców Kultury w Żorach
w roku szkolnym 2026/2027**

ETAP SZKOLNY

I. Obszary umiejętności

Uczeń:

- wyjaśnia zjawiska i procesy biologiczne zachodzące w organizmach roślinnych i zwierzęcych,
- wyjaśnia procesy biologiczne zachodzące w organizmie człowieka,
- określa problem badawczy, formułuje hipotezy, planuje i przeprowadza oraz dokumentuje obserwacje i proste doświadczenia biologiczne,
- analizuje wyniki doświadczenia lub obserwacji i formułuje wnioski,
- odczytuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje tekstowe, graficzne i liczbowe,
- posługuje się podstawową terminologią biologiczną,

II. Treści kształcenia

1. Klasyfikacja organizmów. Uczeń:

- 1) przedstawia zasady systemu klasyfikacji biologicznej;
- 2) przedstawia charakterystyczne cechy organizmów pozwalające przyporządkować je do odpowiedniego królestwa.

2. Różnorodność i jedność roślin:

- 1) rośliny okrytonasienne – uczeń:
 - a) dokonuje obserwacji rośliny okrytonasiennej (zdjęcia, ryciny, okazy żywe); rozpoznaje jej organy i określa ich funkcje (korzeń, łodyga, liść, kwiat, owoc),
 - b) rozróżnia elementy budowy kwiatu i określa ich funkcje w rozmnażaniu płciowym,
 - c) planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wybranego czynnika środowiska (temperatura, dostęp światła lub wody) na proces

kiełkowania nasion,

3. Grzyby – organizmy cudzożywne. Uczeń:

- 1) przedstawia środowiska życia grzybów (w tym grzybów porostowych);
- 2) wymienia cechy umożliwiające zaklasyfikowanie organizmu do grzybów;
- 3) wykazuje różnorodność budowy grzybów (jednokomórkowe, wielokomórkowe);
- 4) przedstawia wybrane czynności życiowe grzybów (odżywianie, oddychanie);
- 5) przedstawia znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka.

4. Pierścienice (skąposzczety i pijawki) – uczeń:

- a) przedstawia środowisko życia, cechy morfologiczne oraz przystosowania pierścienic do trybu życia,
- b) przedstawia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka;

5. Płazy bezogonowe i ogoniaste – uczeń:

- a) przedstawia ich cechy wspólne oraz opisuje przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie,
- b) określa płazy jako zwierzęta zmiennocieplne,
- c) przedstawia sposób rozmnażania i rozwój płazów,
- d) przedstawia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka;

6. Organizm człowieka.

A. Układ pokarmowy i odżywianie się. Uczeń:

- 1) rozpoznaje (na schemacie, rysunku, modelu, według opisu itd.) elementy układu pokarmowego; przedstawia ich funkcje oraz określa związek budowy tych elementów z pełnioną funkcją;
- 2) przedstawia źródła i określa znaczenie składników pokarmowych (białka, cukry, tłuszcze, witaminy, sole mineralne i woda) dla prawidłowego funkcjonowania organizmu;
- 3) wyjaśnia rolę błonnika w funkcjonowaniu układu pokarmowego oraz uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw;
- 4) zasady ich profilaktyki.

B. Układ moczowy i wydalanie. Uczeń:

- 1) przedstawia istotę procesu wydalania i podaje przykłady substancji, które są wydalone z organizmu człowieka (mocznik, dwutlenek węgla) oraz wymienia narządy biorące udział w ich wydalaniu;
- 2) rozpoznaje elementy układu moczowego (na modelu, rysunku, według opisu itd.) oraz przedstawia ich funkcje;

III. Literatura

1. Aktualnie obowiązujące podręczniki szkolne do biologii dla szkoły podstawowej (klasy V– VII) dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN.
2. *Atlas anatomiczny. Tajemnice ciała*, Wydawnictwo Nowa Era, Warszawa 2015.

**Wojewódzki konkurs Przedmiotowy z Języka Niemieckiego dla szkół podstawowych
woj. Śląskiego w roku szkolnym 2026/2027**

ETAP SZKOLNY

- I. Cele szczegółowe konkursu:
- Motywowanie uczniów do nauki języka niemieckiego;
 - Poszerzanie wiedzy oraz rozwijania kompetencji kluczowych;
 - Sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie opanowania języka niemieckiego na poziomie określonym dla II etapu edukacyjnego;
 - Rozwijanie zainteresowań i zdolności językowych;
 - Promowanie uczniów o szczególnych uzdolnieniach w zakresie języka niemieckiego;
 - Motywowanie nauczycieli do indywidualnej pracy z uczniem zdolnym.
- II. Dopuszczone przyrządy i pomoce: arkusze konkursowe, przyrządy do pisania: długopis lub pióro kolor czarny lub niebieski, długopis ścieralny jest niedozwolony.
- III. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi
- Test sprawdza znajomość środków leksykalno-gramatycznych, umiejętności językowe, podstawową wiedzę o krajach niemieckojęzycznych.

Wymagania

Wiadomości:

- ja i moje otoczenie –podstawowe dane o sobie i członkach rodziny, przyjaciółach,
- życie codzienne i rutyna dnia – rozkład dnia, formy spędzania wolnego czasu, określenia czasu,
- szkoła, nauka, edukacja
- rodzina i relacje międzyludzkie, konflikty, rozwiązywanie problemów, plany na przyszłość
- czas wolny, podróże, wypoczynek
- środki transportu i poruszanie się, przebieg i czas podróży
- pogoda i ubrania
- dom i wyposażenie, przedmioty codziennego użytku
- kuchnia, jedzenie, przybory i sztucce
- zdrowie, podstawowe czynności związane z higieną
- komunikaty i znaki w przestrzeni publicznej

Wiadomości kulturoznawcze:

- Podstawowe informacje o Niemczech, Austrii, Szwajcarii (geografia, zabytki, osobliwości, landy i ich stolice, największe miasta, ważne wydarzenia historyczne, typowe potrawy);

Umiejętności

- umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem;
- umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji;
- praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A2+ (B1 w zakresie rozumienia wypowiedzi) według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

ZAGADNIENIA GRAMATYCZNE

- Czasownik
 - czasowniki regularne i nieregularne
 - czasowniki posiłkowe: *haben, sein*,
 - czasownik *werden*
 - czasowniki z dopełnieniem w bierniku i celowniku
 - czasowniki modalne
 - czasowniki zwrotne
 - czasowniki rozdzielnie i nierozdzielnie złożone
 - formy czasowników słabych i mocnych
 - tryb rozkazujący Imperativ czasowników regularnych i nieregularnych
 - czasy : teraźniejszy Präsens, przeszły Perfekt
 - bezokolicznik z „zu” i bez „zu” w zdaniach
 - czasowniki z celownikiem
 - czasowniki złożone
- Rzeczownik
 - z rodzajnikiem nieokreślonym
 - z rodzajnikiem określonym
 - w liczbie pojedynczej i mnogiej
 - rzeczowniki złożone
- Przymiotnik i przysłówki
 - w funkcji orzecznika
 - stopniowanie regularne i nieregularne
- Zaimek
 - osobowy
 - dzierżawczy
 - pytający
 - zwrotny
 - nieosobowy *es*
 - nieokreślony *man*
- Przyimki

the patient's condition, the physician's duty is to do what is best for the patient, even if it means breaking the law. This is the principle of medical ethics, and it is the foundation of the medical profession.

Medical Ethics

The medical profession is a noble one, and it is one that is based on the principles of ethics. The physician's duty is to do what is best for the patient, even if it means breaking the law. This is the principle of medical ethics, and it is the foundation of the medical profession.

The Role of the Physician

The physician's role is to care for the patient, and to do so in a way that is consistent with the principles of medical ethics. This means that the physician must always act in the best interest of the patient, even if it means breaking the law. This is the principle of medical ethics, and it is the foundation of the medical profession.

Medical Malpractice

Medical malpractice is a serious issue, and it is one that can have devastating consequences for the patient. It is the result of a physician's failure to follow the principles of medical ethics, and it is a violation of the patient's trust.

Conclusion

The medical profession is a noble one, and it is one that is based on the principles of ethics. The physician's duty is to do what is best for the patient, even if it means breaking the law. This is the principle of medical ethics, and it is the foundation of the medical profession.

- z celownikiem
- z biernikiem
- z celownikiem lub biernikiem
- Liczebniki
 - główne
 - porządkowe
- Składnia
 - zdania oznajmujące, pytające, przeczące, rozkazujące
 - przeczenia *nein, nicht, kein* i ich miejsce w zdaniu
 - szyk wyrazów prosty i przestawny, szyk zdania podrzędnego, szyk pytań przez inwersję
 - zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: np. *und, oder, aber, sondern, denn*
 - zdania podrzędnie złożone ze spójnikami, np. *dass, weil, ob, słówkami pytajnymi*
 - zdania w czasie Perfekt, zamiana z czasu teraźniejszego na czas przeszły

Zakres wiedzy i umiejętności oraz wykaz literatury
Wojewódzkiego Konkursu Przedmiotowego z Informatyki dla uczniów
Szkoły Podstawowej nr 3 z Oddziałami Dwujęzycznymi i Sportowymi
im. Żorskich Twórców Kultury w Żorach

ETAP SZKOLNY

I. Obszary umiejętności

Uczeń:

1. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów.
2. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera.
3. Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami.
4. Rozwijanie kompetencji społecznych.
5. Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa.

II. Zakres treści:

1. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów:
 - a) formułowanie algorytmów do rozwiązywania problemów codziennych i szkolnych (np. liczenie średniej, sterowanie robotem, dodawanie i odejmowanie);
 - b) rozpoznawanie i stosowanie kroków algorytmicznego rozwiązywania problemów (specyfikacja, analiza, schemat blokowy, lista kroków, zapis w języku programowania);
 - c) reprezentacja danych w komputerze: wartości logiczne, system binarny i heksadecymalny, kody ASCII, grafika rastrowa i wektorowa, zapis audio i wideo;
2. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera:
 - a) tworzenie programów w językach wizualnych i tekstowych z użyciem instrukcji warunkowych, iteracyjnych, funkcji, zmiennych, tablic;
 - b) tworzenie dokumentów i prezentacji multimedialnych (tekst, grafika, animacja, dźwięk, film);
 - c) praca z arkuszem kalkulacyjnym: formuły, wykresy, filtrowanie danych, adresowanie, porządkowanie;
3. Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami:
 - a) opis budowy i działania sieci komputerowych (LAN, Internet, podstawowe urządzenia sieciowe, adresacja sieci IPv4, topologia, itp.);
 - b) praca z edytorem tekstu;
 - c) poprawne użycie terminologii informatycznej.
4. Kompetencje społeczne
 - a) znajomość głównych etapów historycznego rozwoju informatyki i technologii;

b) odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i sztucznej inteligencji.

5. Prawo i bezpieczeństwo:

- a) zasady etyczne: prywatność, własność intelektualna, bezpieczeństwo cyfrowe;
- b) rozpoznawanie zagrożeń technologicznych i stosowanie profilaktyki antywirusowej;
- c) znajomość typów licencji oprogramowania i udostępniania zasobów w sieci;

6. Świat nowych technologii:

- a) Sztuczna inteligencja (AI – Artificial intelligence) – podstawowe pojęcia i zagadnienia (m.in. modele językowe (LLM), Agenci);

III. Literatura

- 1. Aktualnie obowiązujące podręczniki szkolne do informatyki dla szkoły podstawowej (klasy IV– VIII) dopuszczone do użytku szkolnego przez MEN.

